

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 6.

Tisdagen den 12 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:
Riksdagsmannen Olof Rönneberg, lidande af kronisk magsjukdom, är tills vidare oförmögen att sköta de honom inom Riksdagen tillkommande göromålen, hvilket intygas.
Stockholm den 9 februari 1895.

E. G. Johnson,
med. dr.

§ 3.

Efter föredragning till en början af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående hvad till fast egendom är att hänföra samt lag om ändrad lydelse af 1 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 hänvisades densamma till lagutskottet.

Till behandling af statsutskottet öfverlemnades Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för apotekaren F. Lillja att tillbyta sig ett område af länsmansbostället Vara Stommen n:o 9 i Vara socken och Skaraborgs län.

§ 4.

Af de i senaste sammanträdet bordlagda motioner, hvilka härefter hvar för sig föredrogos, remitterades:

herr *J. E. Behmers* motion, n:o 154, till kammarens tillfälliga utskott n:o 2;

herr *O. Walters* motion, n:o 155, likaledes till tillfälliga utskottet n:o 2; samt

herr *A. V. Ljungmans* motioner, n:is 156 och 157, till konstitutionsutskottet.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 2, 3 och 4.

§ 6.

Nya motioner afgåfvos af:

herr *G. Ryding*, n:o 158, med förslag om tillägg till § 33 riksdagsordningen; och

herr *E. Wavrinsky*, n:o 159, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till sådan ändring i nu gällande lag, att gift person må kunna bereda egen familj förmånen af försäkring å sitt lif.

Motionerna bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *C. F. Petersson* i Dänningelanda under 10 dagar från och med den 16 dennes; och

herr *J. Andersson* i Ölsund under 14 dagar från och med den 15 dennes.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtanden,

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående kyrkoverdars tillsättande på viss tid; och

n:o 4, i anledning af väckt motion om utarbetande och framläggande af förslag till ändrad lydelse af förordningen den 13 september 1864 angående ränta vid försträckning.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böss.

Onsdagen den 13 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 6 dennes förda protokoll.

§ 2.

Härefter föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *G. Rydings* motion, n:o 158.

Vid föredragning dernäst af herr *E. Wavrinskys* motion, n:o 159, begärdes ordet af

Herr *Wavrinsky*, som yttrade: Som min uppmärksamhet blifvit fäst uppå, att den af mig väckta motionen icke är af natur att kunna af tillfälligt utskott behandlas, ber jag att få återtaga densamma.

Den af motionären sålunda gjorda anhållan bifölls af kammaren.

§ 3.

Föredrogs, men blefvo ånyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 3 och 4.

§ 4.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande, n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna.

§ 5.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande, n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarne.

Punkterna 3 och 4.

Biföllos.

Punkten 5.

Lades till handlingarne.

Punkterna 6 och 7.

Biföllos.

Punkten 8.

*Angående
arfvoden åt
krigshof-
rättens ord-
förande och
militäre
ledamöter.*

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att Riksdagen måtte till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter på extra stat för år 1896 anvisa 3,250 kronor.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Olsson från Stockholm: Det är med någon förvåning, som jag tagit del af utskottets betänkande i denna punkt. Det har nemligen förundrat mig, att utskottet i år helt och hållet frångått den uppfattning, som *Riksdagen* i fjol uttalade, att nemligen det särskilda anslaget till krigshofrättens militäre ledamöter är obehöfligt, en uppfattning, som då understöddes af åtskilliga ledamöter af statsutskottet.

Jag hade då nöjet att instämma med dem, men då dessa ledamöter nu likasom hela statsutskottet kommit till en alldeles motsatt uppfattning, kan jag för min del alldeles icke vara med om det slut, hvarvid utskottet stannat.

Utskottet säger, att "det af Kongl. Maj:t för ändamålet äskade anslag har synts utskottet *högre än hvad som nödvändigt torde vara erforderligt*". Det är visst icke heller underligt att utskottet gjort ett sådant uttalande; underligare är deremot, att utskottet det oaktadt tillstyrker ett anslag, som utskottet sjelft förklarar vara onödigt stort. När man känner det ytterst obetydliga antal mål, som årligen handläggas af krigshofrätten, måste man också gifva utskottet rätt i dess uttalande. I Kongl. Maj:ts proposition n:o 7 till förliedet års riksdag upplyses sålunda, att medeltalet afgjorda mål under tidsperioden 1883—1892 utgjort 15,4 för hvarje år; och enligt samma uppgift har till och med antalet under år 1892 varit lägre än något föregående år eller icke mera än 11. År 1893 har visserligen inträffat någon stegring af målens antal, nemligen till 25, men af dessa 25 mål än det egenomligt nog icke mindre än 7, som angå åtal mot krigsrättsledamöter

för oförstånd i domareembetets utöfning, en omständighet, som icke talar synnerligen mycket för militärers lämplighet såsom domare. Enligt herr statsrådets och chefens för justitiedepartementet eget uttalande i Kongl. Maj:ts proposition till samma Riksdag, äro dessa mål ej heller hvarken invecklade eller svåra.

Under sådana förhållanden hade jag för min del väntat, att utskottet skolat vidhålla samma uppfattning, som Riksdagen i fjor uttalade, nemligen att stryka hela anslaget till krigshofrättens militäre ledamöter. Emellertid uttalades, som bekant, redan under debatten vid förra riksdagen konstitutionella betänkligheter mot att helt och hållet stryka anslaget — betänkligheter, hvilka jag för min del visserligen icke kan dela, men för hvilka jag likväl skall böja mig.

Jag skall således, med hänsyn till dessa betänkligheter, nu icke göra något yrkande om hela anslagets strykande, utan nöja mig med att yrka en nedsättning af anslaget. Det är naturligtvis svårt att exakt angifva, hvilket belopp som kan anses skäligt för ett så obetydligt arbete, som det krigshofrättens militäre ledamöter ha sig förelagdt; men jag tror icke, att jag misstager mig, om jag antager, att ett årligt anslag af 1,250 kronor kan anses fullt tillräckligt för ändamålet. Under denna förutsättning skulle ju anslaget kunna fördelas så, att krigshofrättens ordförande finge sig tilldelade 500 kronor och dess öfriga militäre ledamöter 250 kronor hvardera i årsarfvode. Jag tror icke, att denna ersättning för ett arbete, som är så ringa och som kräfver så föga omfattande förstudier och arbete, kan anses vara oskälig; och större belopp än som är nödvändigt bör ju icke, åtminstone af denna kammare, beviljas. Jag tillåter mig sålunda att yrka, att det i utskottets kläm angifna belopp af 3,250 kronor måtte nedsättas till 1,250 kronor. Dermed har jag dock naturligtvis icke velat på något sätt opponera mig mot utskottets motivering, i hvilken jag tvärtom till fullo instämmer. Jag har fast hellre velat göra ett yrkande, som står i bättre konsekvens med den af utskottet använda motiveringen; ty jag kan för min del icke inse, hvarför denna kammare skulle bevilja ett anslag, hvilket utskottet sjelft med rätta förklarar icke kunna anses vara med nödvändighet erforderligt.

Jag yrkar således, att anslaget i fråga måtte nedsättas till 1,250 kronor, och anhåller vördsamt om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Danielson: Den föregående talaren började med att säga, att utskottet frångått den uppfattning, som utskottet hade förlidet år. Ja, det kan ju så synas. Men jag tror, att herrarne litet hvar torde finna frågan vara af den beskaffenhet, att det knappast varit annat att göra härvidlag, än som skett, då Riksdagens förlidet år fattade beslut om inskränkning i beloppet ej ledt till något resultat, enär Kongl. Maj:t låtit utanordna hela det då begärda anslaget, 3,250 kronor, oafkortadt af statsmedel, tagna från besparingar å andra hufvudtitlar; och då antagligt var, att samma förhållande skulle upprepas jemväl i år, så hade man ju genom ett afstyrkande af det äskade beloppet ingenting vunnit i sak. Att under sådana förhållanden ytterligare fortsätta denna tvist ansåg utskottet alltså icke vara ur ekonomisk

*Angående
arfvoden åt
krigshof-
rättens ord-
förande och
militäre
ledamöter.
(Forts.)*

Angående
arfvodet åt
krigshof-
rättens or-
förande och
militäre
ledamöter.
(Forts.)

synpunkt fördelaktigt, utan syntes det utskottet, att denna fråga skulle kunna lättare lösas genom en hemställan till regeringen, att densamma ville för Riksdagen framlägga förslag till ordnande af dessa små förhållanden.

Att krigshofrättens ledamöter äro i förhållande till de mål, som af dem handläggas, väl högt aflönade, derom voro vi inom utskottet alla ense; men å andra sidan ansågo vi det icke vara skäl att fortsätta denna tvist, utan i stället söka att få densamma löst på det möjligen bästa och billigaste sätt. Detta var skälet, hvarför utskottet nu frångått sin senast i fjor uttalade uppfattning, hvilken äfven blef af Riksdagen godkänd. Herrarne finna, att detta beslut icke föranledt någon egentlig besparing. Deremot har utskottet trott, att genom en sådan hemställan som den föreliggande Riksdagen skall nästa år hafva att motse ett förslag om det belopp, som skäligen bör utgå i detta fall. Det kan ju också sägas, att, när man har en lagstadgad institution, det är nödvändigt att anvisa de medel, som äro erforderliga för dess uppehållande.

Jag tror, att dessa skäl kunna i någon mån rättfärdiga utskottets tillvägagående, och jag undrar, om den föreslagna nedsättningen till 1,250 kronor, i fall den bifölles af denna kammare, skulle vinna i den gemensamma voteringen. Jag är långt ifrån viss derom, jag tviflar snarare derpå. Skulle det då icke vara bättre att låta detta beslut komma fram till regeringen, då man nästa år kunde få motse en skäligh reglering af detta belopp.

Jag tror därför, att det vore väl så klokt, om kammaren bifölle utskottets hemställan, till hvilken jag yrkar bifall.

Herr Olsson från Stockholm: Jag kan icke riktigt gå in på det resonnement, som den ärade representanten för Öland nyss sökt göra gällande.

Han sade till en början, att det icke skulle vara en vinst i ekonomiskt afseende, om kammaren gjorde den nedsättning, som jag tagit mig friheten föreslå. Jag vill erinra honom om, att det belopp, 2,000 kronor, som det skulle gälla, dock icke är så alldeles obetydligt. Kamrarna hafva många gånger fattat olika beslut i fråga om till och med mindre belopp än detta.

Herr Danielson yttrade vidare, att det beslut, som kammaren i fjol fattade, icke ledt till något resultat i syfte af besparing, och detta är ju sant, så till vida som Kongl. Maj:t tagit anslaget på annat håll. Men denna Kongl. Maj:ts åtgärd berodde ju tydligen derpå, att Riksdagen helt och hållet indrog anslaget på andra hufvudtiteln. Om åter Riksdagen nu, såsom jag föreslagit, besluter att *nedsätta* det af Kongl. Maj:t begärda beloppet, tager jag för alldeles gifvet, att Kongl. Maj:t aktar sig för att taga fyllnaden i anslaget från annat håll, i synnerhet som Kongl. Maj:t sjelf meddelat, att det icke vidare finnes några medel att tillgå på 4:de och 5:te hufvudtitlarne.

Herr Danielson yttrade slutligen, att det icke skulle finnas någon utsigt för kammaren att, om den bestämde sig för det af mig föreslagna beloppet, vinna i den gemensamma voteringen. Det kan ju

vara svårt att derom uttala sig. Det beror ju på majoritetens i denna kammare sparsamhet. Men om herr Danielson och hans partivänner ville tillstyrka kammaren att nedsätta anslaget, så hyser jag för min del icke det ringaste tvifvel, att förslaget om nedsättningen skulle segra i gemensam votering. Och med anledning af den ståndpunkt, herr Danielson i fjol intog, och som tog sig ett så kraftigt uttryck i hans uttalande under debatten i fjol, vågar jag till honom hemställa, huru vida han icke skulle vilja hjälpa oss att först här i kammaren och sedan i den gemensamma voteringen nedbringa detta anslag till en bättre öfverensstämmelse med en sparsam statshushållning. Det är intet tvifvel om, att vi då skulle lyckas besegra Första Kammaren.

*Angående
arfcoden åt
krigshof-
rättens ord-
förande och
militäre
ledamöter.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan oförändrad och *dels* på bifall till densamma med anslagsbeloppets nedsättande till 1,250 kronor; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr Olsson från Stockholm begärde emellertid votering, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet i punkt 8 af utlåtandet n:o 3 hemställt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutat nedsätta ifrågavarande arfvode till 1,250 kronor.

Omröstningen utföll med 120 ja och 82 nej; varande alltså utskottets hemställan bifallen i oförändradt skick.

Punkten 9.

Bifölls.

§ 6.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

I afseende å regleringen af utgifterna å denna hufvudtitel för år 1896 hade Kongl. Maj:t, med hänvisning till det vid den kongl.

Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

propositionen angående statsverkets tillstånd och behof fogade statsrådsprotokollet öfver utrikesdepartementsärenden den 14 januari innevarande år, föreslagit, att enahanda ordinarie anslag som för innevarande år måtte af Riksdagen anvisas, att utgå emot nu gällande redovisningsskyldighet samt med samma rätt till deras användande och under enahanda vilkor som hittills.

Deremot hade i motion, n:o 15, inom Första Kammaren herr friherre *R. Klinckowström* eventuelt yrkat, bland annat, en lämplig nedsättning i de till ministerstaten hörande embets- och tjänstemäns löner, äfvensom sammanslagning af ministerplatserna i Berlin och Wien, samt i Madrid och Lissabon; samt indragning af de nuvarande militärfattachébefattningarna.

Vidare hade uti två inom Andra Kammaren väckta motioner föreslagits *dels* af herrar *P. Norberg* och *P. Truedsson*, med hvilka herr *John Olsson* med flere instämt (motion n:o 123), att Riksdagen måtte besluta att nedsätta det af Kongl. Maj:t till ministerstaten begärda anslag, 337,941 kronor, med 40,000 kronor, *dels ock* af herr *E. Wavrinsky*, med hvilken herr *Fridtjuf Berg* med flere instämt (motion n:o 14), att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t begära, det fullständig utredning rörande eventuelt svenskt konsulatväsen måtte verkställas och snarast möjligt föreläggas Riksdagen; samt att Riksdagen måtte för ändamålet till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 5,000 kronor.

Under återopande af Riksdagens i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 14 april 1893 afgifna yttrande i konsulatfrågan och under uttalande vidare, att ett bifall till större eller mindre del af herr Wavrinskys ifrågavarande motion skulle innebära ett frångående af hvad Riksdagen i berörda skrifvelse uttalat, men att utskottet vore förvissadt derom, att Riksdagen i allo vidhölle sitt sålunda gjorda uttalande, hemstälde utskottet under *punkten 1:o*

a) att, med afslag å herrar Norbergs och Truedssons samt friherre Klinckowströms omförmälda motioner, den sistnämndes i hvad den afsåge framställning om minskning i anslagen till ministerstaten för år 1896, hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit måtte vinna Riksdagens bifall; samt

b) att herr Wavrinskys förenämnda motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Efter föredragning till en början af mom. a) anförde:

Herr Mankell: Då det nu föreliggande utlåtandet i icke ringa mån sammanhänger med unionsfrågan i dess helhet, ber jag att om densamma få yttra några ord.

Många gånger har jag förvånat mig öfver den bekymmerslöshet, hvarmed man från svensk sida åsett, huruledes unionsbanden småningom lossas för att slutligen måhända helt och hållet slitas. Ty

det behöfves, mina herrar, ingen stor profetisk blick för att förutse, att det senare blir fallet, om unionsfrågan hos oss fortfarande skall behandlas på det sätt, som under sista tiden skett i Sverige. Vanligtvis lugnar man sig emellertid med det gängse talesättet, att kunna norrmännen undvara oss, så kunna vi också undvara norrmännen.

Ja, detta är godt och väl. Men jag tror, att de fleste icke gjort sig någon klar föreställning om *följderna för försvaret af vår sjelfständighet och vår neutralitet* af en skilsmessa från Norge. Ty, mine herrar, unionsfrågan är i grund och botten en *mititärfråga*, för så vidt ändamålet och syftmålet med föreningen skall vara i främsta rummet det gemensamma försvaret. Det är därför, jag nu ber att få ur denna synpunkt i korthet betrakta frågan. Jag skall emellertid icke besvara med någon längre militärisk afhandling, hvartill skulle erfordras kartor, en mängd siffror och andra materialier, som äfven i bästa fall icke vid ett hastigt föredrag skulle kunna uppfattas, annat än möjligtvis af ett fåtal. Jag vill därför endast tillåta mig några allmänna antydningar.

Vanligen antager man, att en skilsmessa med Norge blott skulle minska Sveriges försvarskraft med de $\frac{5}{17}$, som i allmänhet anses representera den norska hjälpen. Redan detta är visserligen ganska mycket för ett så litet land som Sverige. Det är en blodoftappning, som vi icke gerna kunna tåla vid, och jag tror, att i nödens stund dessa $\frac{5}{17}$ skulle vara välkomna, huru litet värde man än nu i allmänhet tyckes sätta på dem. Men icke nog dermed. Såsom militär vägar jag försäkra eder, mine herrar, att det försvagande af vår försvarsförmåga, som skulle uppstå genom skilsmessan, mycket väl kan uppskattas till hälften, ja, mer än hälften af hvad den nu är. Landt-försvaret skulle genom mistningen af dispositionen öfver norskt område beröfvas en mängd fördelaktiga, strategiska kombinationer, som i väsentlig mån skulle kunna förstärka, underlätta och förlänga det-samma. Hvad sjöförsvaret beträffar, är det klart, att en öfverlägsen fiende mycket lättare skulle kunna blockera de svenska kusterna allena, än om han nödgades blockera jemväl de norska hamnarna, hvilka dessutom hafva den egenskapen att vara öppna under största delen af vintern och sålunda äfven under denna årstid erbjuda oss förbindelser med utlandet.

Men icke ens härmed är det nog! Det torde vara uppenbart, att mistningen af Norge måste göra vårt eget försvar mycket *dyrare* än hittills varit fallet. Vi måste ersätta den norska hjälpen genom en större armé, en större flotta och ett starkare befästningsväsende än vi nu hafva, hvilket allt naturligtvis kommer att kosta oss mycket mera penningar, än i det hänseendet för närvarande utgår. Emellertid tröstar man sig vanligen på många håll dermed att, om Sveriges försvarsförmåga blir mindre, så blefve detta ännu mera fallet med Norges. Men, mine herrar, detta är en dålig tröst, ty deraf hafva vi i nödens stund intet gagn.

Nu finnas likväl många, som säga, att vi hålla oss till det *unionskontrakt*, som finnes intaget i riksakten, och icke tillåta dess brytande. Att tala om ett kontrakt mellan tvenne sjelfständiga nationer,

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

är likväl, enligt mitt förmenande, ett nonsens, ett oting. Ty ett kontrakt förutsätter vite eller böter för den, som bryter detsamma: men icke blott detta, utan äfven en domstol, som afdömer tvistefrågan, samt derjemte i sista hand en exekutiv myndighet, som verkställer domstolens utslag. Men något sådant kan icke tänkas existera mellan tvenne sjelfständiga nationer. Mellan dem kan icke förekomma annat än ett frivilligt *förbund* eller en öfverenskommelse, som fortvarar nätt och jemnt så länge, som begge parterna deraf hafva förmån, men brytes af den ena eller andra parten, så snart han dertill finner anledning.

Det finnes också många, som på senare tid lättsinnigt framkastat den tanken att, om normmännen icke godvilligt vilja uppfylla sina förmenta förbindelser, skola vi med våld tvinga dem dertill. Att denna åsigt icke är någon tom skuggbild, framgår af de hotelser, som på senare tid så godt som dagligen förnummits i våra reaktionära tidningar, inom militära kretsar, ja, till och med genom antydningar i Första Kammaren. I allmänhet föreställer man sig denna sak såsom mycket lätt: en militärpromenad till Kristiania och en blockad af de större norska hamnarne; och så är alltsammans uppgjordt.

Men är det så alldeles gifvet, att allt kommer att aflöpa på det sättet? Har man tagit i beräkning den motståndskraft, som ett litet, men frihetsälskande folk i nödens stund kan åstadkomma. då dess sjelfständighet är hotad? Har man betänkt, att man kanhända mot sig skall finna, icke blott den norska venstern, utan äfven högern såsom en man. Och har man möjligen föreställt sig, att vi kunna röna ett bakslag, som kan blifva mycket obehagligt och förödmjukande?

Men äfven om så icke blefve fallet, utan vi komme att segra i den brodermördande striden, hvad blefve resultatet? Jo, att vi ständigt i Norge måste hålla en stor del af vår försvarsstyrka, hvarigenom i samma mån på alla andra håll och i synnerhet på det håll, som vanligtvis framställes såsom det farligaste, nemligen mot östern, vår försvarskraft försvagas. Vi skulle derigenom blifva mycket maktlösare, än någonsin förut. Detta allt torde vara skäl att tänka på.

Det är emedan jag är innerligt öfvertygad om de stora fördelar, som unionen medför för vårt lands försvar, och om de stora svårigheter för detsamma, som en skilsmessa med Norge skulle åsamka oss, jag såsom svensk och fosterlandsvän i dessa ords verkliga och sanna, men på senare tider så många gånger missbrukade betydelse, vågar anse, att vi svenskar med afseende på den norska tvistefrågas lösning böra göra alla de eftergifter, som kunna vara förenliga med Sveriges heder och Sveriges intressen. Man påstår, att Frankrikes konung Henrik den fjerde, då han belägrade sin egen hufvudstad, yttrade, att Paris kunde vara värdt en messa. Den ifrigt protestantiske konungen drög icke i betänkande att göra sig till katolik för att återställa lugnet i sina upprörda stater. För min del anser jag, att uppgörelsen af tvisten med Norge äfven kan vara värd

en messa, om också derigenom stora eftergifter i våra åsigter skulle ske.

Hvad är det, som frågan nu gäller? Flertalet af det norska folket har på senare tider fordrat ett eget norskt konsulatväsen, ordnadt såsom en inre, norsk fråga. Vidare har det fordrat egna utländska sändebud, lämpade för Norges behof. Och slutligen har det äfven fordrat en egen utrikesminister, för att framtvunga en ovilkorlig ansvarighet inför stortinget i afseende på utrikes ärendenas ledning. För min enskilda del har jag icke med nöje eller glädje sett dessa fordringar uppställas, och jag beklagar på det högsta, att sådana omständigheter inträdt, hvarigenom de blifvit framkallade. Och jag är fullkomligt öfvertygad om, att de med någon god vilja å svensk sida och med några i tid gjorda mindre eftergifter skulle blifvit obeflögliga. Men ställes jag i valet och qvalet mellan skilsmessa och dessa fordringars uppfyllande, då kommer valet aldrig att för mig blifva tvifvelaktigt. Jag är öfvertygad om, att unionsförsvaret genom deras beviljande i ingen mån skulle försvagas, utan snarare förstärkas, då jag nemligen vågar antaga — ja, jag är viss derom — att norrmännen i så fall skulle lemna vida större bidrag till nämnda försvar, än de hittills hafva gjort.

Hvad beträffar ledningen af vår lilla enkla utrikespolitik — om med densamma icke afses något annat än neutralitetens bibehållande och upprätthållande — föreställer jag mig, att icke någon oöfvervinnelig svårighet skall möta densamma äfven med två utrikesministrar, fastän man nu söker göra saken så svår. Vigtigare än en gemensam utrikesminister vore då att få en gemensam krigsminister eller sjöminister.

Emellertid föreligger nu ingen af dessa frågor. Hvad som föreligger äro två enbart svenska frågor, nemligen den ena om nedsättning af anslaget till ministerstaten med 40,000 kronor, och den andra om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inrättande af eget svenskt konsulatväsen, det första förslaget framstaldt af herrar Norberg och Truedsson och det andra af herr Wavrinsky. Det första förslaget är en gammal bekant. För denna nedsättning har icke allenast denna kammare, utan till och med Riksdagen principiellt flera gånger uttalat sig. Det ser man af den utredning, som åtföljer motionen. Det är en rent inre, svensk besparingsfråga och kan såsom sådan mycket väl betraktas. Hvad beträffar inrättande af ett eget konsulatväsen, så är jag öfvertygad om, att dess genomförande skulle lända till stort gagn och nytta för Sveriges handel och sjöfart, om norrmännen skaffade sig ett eget konsulatväsen.

Men fastän dessa båda frågor således hafva naturen af inre, svenska frågor, hafva de dock tillika den egenskapen att i hög grad möjliggöra en öfverenskommelse med norrmännen och af dem betraktas såsom en utsträckt hand. Icke förty har nu statsutskottet enhälligt afstyrkt hvarje afseendes fästande vid något af dessa förslag, hvad det första beträffar, på den något lösa grunden, att något sådant under nuvarande förhållanden ej vore lämpligt, och hvad det andra angår, med åberopande af Riksdagens skrifvelse till Kongl.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

Maj:t år 1893, deruti Riksdagen bland annat uttalar, att frågan om konsulatväsendet skulle vara sammanhängande med den om utrikes-ärendenas ledning, och anhåller att i saken blifva hörd, innan något beslut fattas angående skilsmessa med Norge, men tilika framhåller möjligheten och nödvändigheten utaf ett tillmötesgående mot detta land.

För ögonblicket vill jag ej inlåta mig i någon polemik mot statsutskottet i afseende å beskaffenheten af dessa skäl. Det må andra göra och komma måhända också att göra det. Men jag kan icke underlåta att anmärka, att det är ett högst egendomligt och besynnerligt *tillmötesgående*, att under nuvarande förhållanden afstyrka dessa båda förslag.

Hvad blifver följden, mine herrar, om normännen icke skulle fästa afseende vid den svenska Riksdagens anhållan att blifva hörd, utan helt enkelt fortsätta med inrättande af sitt eget konsulatväsen, på sätt som redan är beslutadt och planlagdt? Vi stå då inför de tre alternativerna: att ettdera nödgas beskedligt foga oss derefter och komma efter med inrättandet af svenskt konsulatväsen, hvilket icke vore så litet förödmjukande; eller också att besluta oss för skilsmessa med Norge, såsom somliga vilja; eller också att börja krig. Intet af dessa tre alternativ torde vara särdeles lockande, hvarför de, så vidt möjligt, böra förekommas. Och antagligen skulle de kunna undvikas, om åtminstone denna kammare nu skänkte sitt bifall till de båda framlagda förslagen.

För min del får jag således tillstyrka godkännande af bådadera, men vill för ögonblicket inskränka mig att i afseende å punkten å yrka bifall till herrar Norbergs och Truedssons motion om nedsättning utaf anslaget till ministerstaten med 40,000 kronor och afslag å statsutskottets afstyrkande betänkande i detta hänseende.

Herr Olsson från Stockholm: Herr talman, mina herrar! Jag har, som kammaren känner, varit med om att underteckna den af herrar Truedsson och Norberg väckta motionen, och jag skall med anledning deraf tillåta mig att yttra några ord till försvar för motionen och äfven till kritik af utskottets nu föredragna betänkande.

Jag får då till en början säga, att jag icke riktigt kan begripa konsekvensen uti utskottets motivering. Utskottet förklarar å ena sidan, att Riksdagen måste anses vidhålla sin år 1891 uttalade uppfattning, att nedsättning bör ske uti anslagen under tredje hufvudtiteln. Men i nästa punkt säger utskottet, att anledningarna för Riksdagen att *icke* göra någon sådan nedsättning för närvarande hafva erhållit ökad giltighet. Det förefaller mig, som om detta vore det samma som att i samma andedrag säga både ja och nej. Utskottet vidhåller visserligen den uppfattning, som 1891 års Riksdag uttalade, att tredje hufvudtitelns anslag böra nedsättas, men utskottet vill ändå icke tillstyrka Riksdagen att göra någon nedsättning!

För min del kan jag icke fatta, hvad utskottet åsyftat med att åberopa 1891 års riksdagsskrivelse. Ty ingen lärer väl i alla fall kunna tro, att utskottet haft den ringaste mening med sin uttalade

önskan om en nedsättning. Åtminstone lär väl icke någon kunna antaga, att Kongl. Maj:t skall taga denna utskottets önskan på allvar. Och då förefaller mig hela denna passus i motiveringen om 1891 års skrifvelse vara en ren komedi.

Men om också för öfrigt detta utskottets uttalande skulle ha varit allvarligt menadt — tror man då verkligen, att Kongl. Maj:t, tror man att hans excellens herr utrikesministern fäster något det ringaste afseende vid ett sådant Riksdagens uttalande? Har utskottet sig bekant, att Kongl. Maj:t vidtagit någon som helst åtgärd med anledning af Riksdagens omförmälda skrifvelse af år 1891? Jag har åtminstone icke hört talas derom.

Riksdagen skref år 1891 till Kongl. Maj:t och anhöll, att Kongl. Maj:t "täcktes tillse, huruvida icke sådana anordningar kunna vidtagas, hvarigenom utgifterna under tredje hufvudtiteln blifva ytterligare minskade". Hvilket afseende har Kongl. Maj:t fäst vid denna Riksdagens skrifvelse, denna mycket blygsamma och billiga begäran? Har någon nedsättning skett i de orimligt höga ministerlönerna, eller har Kongl. Maj:t vidtagit någon indragning af den eller de legationen, som kunna anses vara mest obehöfliga? Såvidt jag vet, intetdera.

Men då jag ser hans excellens herr utrikesministern här närvarande, skall jag tillåta mig att vördsamt till honom framställa den direkta förfrågan: Har ers excellens med anledning af Riksdagens skrifvelse af år 1891 tillstyrkt Kongl. Maj:t att vidtaga någon anordning i det syfte, Riksdagen begärde? Eller har ers excellens för afsigt att under den närmaste framtiden tillstyrka Kongl. Maj:t att vidtaga någon sådan anordning? Jag tror, att det skulle vara af största intresse för såväl statsutskottets ledamöter som oppositionen inom kammaren att erhålla ett klart besked på den frågan.

Utskottet säger, att utskottet »under nuvarande förhållanden» icke vill vara med om någon nedsättning af anslagen under tredje hufvudtiteln, och anser, att skälen härför "under förhållanden" ha erhållit ökad giltighet. Utskottet angifver visserligen icke, hvilka de förhållanden äro, hvarpå utskottet syftar; men man kan ju icke vara oviss om att dermed syftas på förhållandena uti Norge.

Det kan då vara skäl att tillse, huruvida verkligen dessa förhållanden äro af den beskaffenhet, att de utgöra någon anledning för denna kammare att frångå sin alltid förut häfdade sparsamhets-ståndpunkt och att sålunda helt och hållet kasta sparsamhetsprogrammet öfver bord.

Motionärerna hafva framhållit, att indragningar på tredje hufvudtiteln hafva varit ett önskemål inom denna kammare ända sedan början af 1870-talet. Upprepade gånger har kammaren fattat beslut om nedsättningar i ministeranslagen. Senast har detta skett vid 1891 och 1892 årens riksdagar, och det angafs då tillika temligen tydligt, att kammaren med detta sitt beslut bland annat afsåg en indragning af legationen i Wien. Det är således ifrån denna kammare, som initiativet till en indragning af legationen i Wien utgått. Det är här som detta yrkande först har framställts, och ingen har då funnit det orim-

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.¹*
(Forts.)

Angående
regleringen
af utgifterna
under rika-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

ligt eller olämpligt, att kammaren sökte företaga en indragning och besparing, der den bäst och utan den ringaste olägenhet kunde ske.

Det var först den 19 juli 1893, som norska stortinget beslöt att följa efter på samma väg, der Andra Kammaren hade gått förut. Stortinget vågrade då, i likhet med hvad Andra Kammaren hade gjort åren 1891 och 1892, de nödiga anslagen för upprätthållande af beskickningen i Wien: och 1894 upprepade stortinget samma beslut med det tillägg, att stortinget gjorde indragning af legationen i Wien för Norges del till vilkor för beviljande af hela det norska anslaget till den diplomatiska budgeten.

Kan nu detta, frågar jag, att norska stortinget sent omsider kommit till samma uppfattning som Andra Kammaren, kan *detta* utgöra ett skäl för Andra Kammaren att frångå sitt flere gånger förut fattade beslut att indraga legationen i Wien? Har Riksdagen ökad anledning att behålla en beskickning, som den förut har ansett obehöflig, blott därför att nu äfven norska stortinget funnit denna legation obehöflig? Detta är ju helt enkelt fullkomligt orimligt. Men såvidt jag förstår, är det dock så som utskottet resonnerat. Det är, som om man ville säga: "vi ha visserligen alltid velat ha bort legationen i Wien, men *nu*, när normännen vilja detsamma, då vilja vi inte längre vara med derom". Kan detta vara ett tal, värdigt Andra Kammaren, eller kan det ens vara klokt?

Men saken kan också ses från en annan synpunkt. Ut i Riksdagens bekanta, af utskottet nu om igen citerade skrifvelse af den 14 april 1893 yttrar Riksdagen, bland annat, att "Riksdagen hyser den vissa tillförsigt, att öfvertygelsen om unionens värde och betydelse för de förenade rikena skall visa sig så starkt rotfäst hos båda folken, att *genom tillmötesgående å ömse sidor* en öfverenskommelse skall kunna vinnas, hvarpå sedermera ländernas lugna utveckling må kunna byggas". Med detta utlåtande för ögonen kan man väl vara böjd att fråga: Är det på det sättet man i denna kammare vill visa sitt tillmötesgående mot normännen? Är det på sådant sätt man vill bevisa sin nu å nyo uttalade önskan om tillmötesgående? Är det ett bevis på tillmötesgående, att kammaren frångår sitt eget sparsamhetsprogram, blott därför att norska stortinget nu har anslutit sig till samma uppfattning? Jag inser icke att detta är något tillmötesgående. Och skall detta vara ett första prof derpå, så får jag för min del fränsäga mig all andel i ett sådant tillmötesgående. Jag befarar också, att med flera dylika prof på "tillmötesgående" från vår sida man icke kan hafva synnerligen mycket af den sorten att vänta från andra sidan.

Jag vill gerna tro, att utskottet med sitt förslag har åsyftat att åtminstone icke minska utsigterna för en lösning af den unionella tvisten, men jag vädjar till kammarens omdöme: främjas verkligen unionstvistens lösning genom att man å svensk sida motsätter sig *alla* önsknningar, som uttalas från Norge, äfven om dessa önsknningar äro fullkomligt befogade, äfven om de, såsom är fallet med denna, äro Riksdagens eller kammarens egna? Främjas icke snarare tvistens lösning derigenom, att vi söka undanröjda de stöttestenar, som kunna

ligga i vägen för en uppgörelse, och tillmötesgå önskingar, som i sjelfva verket äro våra egna? Jag tror det senare.

Här är nu en sådan fråga, om hvilken Andra Kammaren och stortinget varit eniga, och hvilken vi med enighet skulle kunna drifva igenom. Är det då rimligt och är det klokt, att man gör denna fråga till en ny stötesten, en ny förargelseklippa i vägen för den uppgörelse, som vi alla önska? Legationen i Wien är icke värd att blifva ett nytt tvistefrö mellan brödralanden.

Emellertid, motionärerna hafva sett frågan om en nedsättning på tredje hufvudtiteln från en annan synpunkt, en synpunkt som för dem varit *hufvudfrågan*, hänsynen till nödig sparsamhet med statens medel. Denna hänsyn — det kunna vi väl alla erkänna — den har icke blott fortfarande giltighet, utan den har vunnit ökad giltighet "under för handen varande förhållanden". Är det då verklig en någon, som kan påstå, att t. ex. legationen i Wien är för oss *oundgängligen nödvändig*? Jag tviflar derpå. Icke ens hans excellens utrikesministern har, såvidt jag funnit, någonsin påstått, att denna legation är ovilkorligen nödvändig. Hans excellens har till statsrådsprotokollet uttalat sin uppfattning, att den är *behöflig*, men detta är dock icke detsamma, som att den skulle vara *oundgängligen nödvändig*. Hans excellens erhöi vid något tillfälle från denna bänk en uppmaning att angifva, hvilka de viktiga göromål äro, som skulle göra upprätthållandet af legationen i Wien till en nödvändighet för oss. Hans excellens blef emellertid svaret skyldig, men det är ju ännu icke för sent att upplysa kammaren derom.

Lika litet lärer väl någon kunna ange något rimligt skäl, hvarför de löner, som utgå till de svenska ministrarne i utlandets hufvudstäder, skola vara betydligt större än andra motsvarande och äfven större länders aföningar. När så är förhållandet, är det då icke en bjudande pligt för denna kammare att söka åstadkomma någon minskning uti de orimligt höga anslagen under tredje hufvudtiteln? Är det icke en bjudande pligt för kammaren att göra åtminstone ett försök att stäfja det oerhörda slöseri, som eger rum just på denna hufvudtitel?

Jag hade för min del trott, att landtmannapartiet och dess förtroendemän i utskottet skulle varit de första att understödja ett sådant sparsamhetsyrkande. Men det ser af utskottets betänkande ut, som om man på det hållet numera ämnade kasta sparsamhetsprogrammet helt och hållet öfver bord. Det ser ut, som om utskottets ledamöter numera ämnade lemna äfven sina sparsamhetsåsigter bakom sig, liksom de förut måhända lemnat åtskilliga andra åsigter bakom sig.

Jag erinrar mig särskildt, att en utaf statsutskottets ledamöter under debatten år 1892 på ett särdeles kraftigt sätt understödde det yrkande, som då gjordes om en nedsättning af anslagen under tredje hufvudtiteln. Herr Olof Jonsson i Hof yttrade då, bland annat — med anledning deraf, att statsutskottet, alldeles som nu, visserligen hade erkänt, att en nedsättning borde ske på tredje hufvudtiteln, men ändock icke tillstyrkt en sådan nedsättning — han yttrade då följande befogade ord: "När samtliga utskottets ledamöter fullt tydligt och

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

uttryckligt erkänt, att nedsättningar i anslagen här böra göras, men sedermera i följande stycke förklarar, att utskottet ej kan taga initiativ härutinnan, utan att man måste öfverlemna detta till Kongl. Maj:t och således afvakta det förslag, som derifrån kan komma att för Riksdagen framläggas, så har utskottet och Riksdagen, i fall den delar samma uppfattning, i sjelfva verket fränlagt sig rätten till något initiativ i frågan och underordnat sig de förslag, Kongl. Maj:t i detta afseende kunde behaga framställa. Skall man slå in på en sådan teori, tycker jag man lika gerna kan lemna hela budgeten i Kongl. Maj:ts hand, som att på detta sätt öfverlemna sig åt hans nåd. Jag hemställer till herrarne, huruvida det kan vara rätta sättet att upprätthålla Riksdagens och denna kammares anseende att uttala en sådan sats och söka drifva den igenom.*

Detta var år 1892. Nu åter finner man icke ens den man, som uttalade detta, såsom reservant mot ett alldeles liknande utskotts-betänkande. Jag tror, att man måste medgifva, att herr Olof Jonsson sedan dess högst betydligt har disciplinerat sin politik.

Jag ber slutligen att få citera ett par yttranden i denna fråga af tvenne numera bortgångna ledamöter af denna kammare, hvilka jag dermed på samma gång vill egna en saknadens och minnets gård. Det första yttrandet fäldes af en man, hvars allt för tidiga bortgång man så mycket mera måste beklaga vid tanken på de händelser, som inträffade vid början af denna riksdag. Han skulle för visso aldrig, derom är jag öfvertygad, varit med om den bedröfliga kapitulation, som då inträffade. Jag menar Sven Nilsson i Efveröd.

Han yttrade vid frågans behandling under 1891 års riksdag, såsom svar på hans excellens herr utrikesministerns klagan, att herrar diplomater och ministrar icke kunde lefva gentilt nog på lägre löner än de ha, följande: "Det förefaller mig dock underligt, att icke dessa personer skulle kunna lefva äfven i utlandet på mindre belopp än 40 å 50,000 kronor årligen, i synnerhet som en del andra, till och med större staters beskickningar än vårt lands i flera fall lefva på mindre löner. Det går icke an att invagga oss i den föreställningen, att vår diplomati skall vara förnämligare eller hafva en annan samhällsställning eller lefva annorlunda än andra länders diplomater. Då dertill kommer, att Första Kammaren förut hvarje gång, då Andra Kammaren försökt göra sin vilja gällande medelst ett skrifvelseförslag, afslagit detta, hafva reservanternas icke funnit någon annau utväg än att tillstyrka denna lilla nedsättning i anslaget, hvilken här blifvit föreslagen. Jag kan för min del icke föreställa mig, att det skall blifva den allra ringaste olägenhet för Kongl. Maj:ts regering att åstadkomma denna lilla nedsättning i utgifterna på tredje hufvudtiteln. Med de höga belopp, som finnes å denna hufvudtitel anslagna, anser jag det vara temligen säkert, att en ännu större besparing kan ske än den föreslagna, synnerligast som jag är öfvertygad, att äfven dessa diplomater på en eller annan plats äro öfverflödiga". Det andra yttrandet, som jag skall tillåta mig att citera, är mycket kort, och fäldes vid samma tillfälle af en man, vid hvars ord äfven denna kammars majoritet borde fästa något afseende. Det var herr Peter

Andersson i Högkil, som då yttrade: "Det har äfven talats om lyxen. Må så vara. Men efter mitt sätt att se sakerna, vore det beklagligt, om lyxen i de stora verldsstäderna och det luxuösa lefnadssättet bland de höga kretsarne derstädes skulle vara bestämmande för våra jemförelsevis små förhållanden och för våra statsutgifter. Det har talats så ofta om att sparsamhet bör iakttagas vid statsutgifterna, och landet och folket fordrar nu, och det är berättigade fordringar, att besparingar skola ske såväl på denna som andra hufvudtiteln, så att det är tid att öfvergå från prat till sak. Jag för min del anser, att just tredje hufvudtiteln är lämplig för en sådan öfvergång". Jag vädjar till kammaren, om det icke vore tid för denna kammares verkliga sparsamhetsvänner att följa uppmaningen från tvenne af deras gamla ledare och äfven nu öfvergå från prat till handling genom att vidtaga en nedsättning på denna hufvudtitel. Jag yrkar bifall till herr Truedssons motion.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Herr Truedsson: Anledningen till att jag i denna fråga begärt ordet var, att jag önskade betona, att vi motionärer väckt denna motion endast af sparsamhetsskäl och utan ringaste hänsyn till några unionella frågor. Vi hafva helt och hållet betraktat denna fråga som en svensk sparsamhetsfråga, och vi hafva så mycket mer ansett oss hafva skäl att bringa frågan på tal, som denna kammare redan två gånger beslutit denna nedsättning med 40,000 kronor. De herrar ledamöter af statsutskottet, som förut varit med om denna nedsättning, hafva nu ändrat sig. Detta har förvånat mig och många flere på det högsta, helst dessa 8 reservanter från denna kammare vid både 1891 och 1892 års riksdagar icke gifvit det ringaste skäl, hvarför de numera ändrat sig, utan endast instämt i utskottets utlåtande i dess helhet, hvilket på det hela taget alldeles öfverensstämmer med utlåtandet i samma ämne vid 1891 och 1892 års riksdagar. Det enda nya skälet skulle väl ligga i uttrycket "under nuvarande förhållanden". För min enskilda del anser jag, att de nuvarande förhållandena kräfva lika mycket sparsamhet som de förutvarande, ja, kanhända ännu mera, i synnerhet om vi tänka på det urtima beslutet, som kräfver så mycket penningar, och hvarigenom stälts i utsigt en ytterligare beskattning af det svenska folket — jag vill nu icke säga med hvad.

Detta har varit det enda skälet, hvarför vi framkommit med vår motion.

Då det nu är så mycket ordadt ur alla synpunkter om denna fråga, skall jag icke uppehålla kammarens tid med något längre anförande, utan vill blott yrka bifall till vår motion.

Herr Höjer: Då jag tänker mig möjligheten att denna kammare kommer att i den föreliggande frågan fatta ett i mina ögon obetänt beslut, skall jag anhålla att på förhand få till protokollet förklara, att jag i detta beslut, om det utfaller såsom jag fruktar, icke har någon den allra ringaste del.

Jag kan i den fråga, som här föreligger, i likhet med den siste talaren, omöjligt se annat än en ren utgiftsfråga; jag har icke gjort

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

annorlunda 1891 och 1892, och jag gör det ej heller i närvarande ögonblick. Ett sätt att lösa denna fråga har jag funnit i herrar Norbergs och Truedssons motion, emedan denna motion är ett uttryck för en berömvärd sparsamhet, och emedan denna motion står i full samklang med uttalanden, som flere gånger under de senaste 25 åren blifvit gjorda i denna kammare, och i öfverensstämmelse med beslut, som denna kammare redan förut har fattat.

De skäl, som kunna tala för den ifrågavarande nedsättningen eller till och med för en ännu större, hafva så många gånger blifvit i denna kammare anförda, att jag visst icke skall upptaga kammarens tid med att å nyo upprepa dem. De hafva mig veterligt aldrig blifvit vederlagda, allra minst af hans excellens herr utrikesministern, men de hafva enligt mitt förmenande just genom de sista årens händelser högst väsentligt vunnit uti styrka.

För det första synes det mig efter urtima Riksdagens beslut 1892 vara en bjudande pligt för det svenska folkets folkvalda representeranter att så mycket som möjligt göra besparingar på alla håll, der det lämpligen ske kan, just med hänsyn dertill, att det svenska folket dag för dag tryckes af allt större och större skatter. Af gammalt har den tredje hufvudtiteln särskildt i detta fall erbjudit sig som ett försöksfält. Jag tror, att den lämpar sig härtill ännu den dag, som i dag är. Den svensk-norska utrikesbudgeten är orimligt hög, vare sig man undersöker den i dess detaljer eller man ser på dess slutsumma. Den uppgår, om man medräknar utgifterna för konsulatväsendet, till öfver 1,200,000 kronor, då den danska utrikesbudgeten uppgår endast till cirka 580,000. Och tänker jag endast på Sverige, så utgör det svenska bidraget till den unionella utrikesbudgeten 690,000 kronor, således öfver 100,000 kronor mer än hela den danska budgeten, oaktadt förhållandet snarare borde vara tvärtom, så att den svenska utrikesbudgeten borde vara mycket mindre än den danska, emedan en annan stat i detta fall delar våra utgifter.

För det andra synes det mig alldeles klart, att ett bifall till den föreliggande motionen vore betingadt af önskvärdheten att visa norrmännen ett tillmötesgående, egnadt att rödja ur vägen en af de många tufvor, öfver hvilka den skandinaviska unionen håller på för hvarje dag att falla hufvudstupa uti diket. Ett dylikt tillmötesgående kan jag för min del omöjligen rubricera såsom en eftergift, allra minst en eftergift åt obehöriga anspråk, just därför att Andra Kammaren flera gånger förut fattat liknande beslut. Men deremot synes det mig, att det skulle vara för Andra Kammaren föga värdigt att nu, liksom i ett anfall — herrarne torde ursäktas ordet — ett anfall af trilska, komma och säga till norrmännen: nu viljen I, nu vill icke jag!

Det har förundrat mig, att det vid statsutskottets betänkande icke förefinnes någon reservation af denna kammares statsutskottsledamöter, icke ens af herr Olof Jonsson i Hof, som i denna kammare, efter hvad vi veta, både 1891 och 1892 farit svårliga fram med tredje hufvudtiteln och hans excellens herr utrikesministern. Kanske har det gått med herr Olof Jonsson och flere af hans vänner

så, att de kommit under ett allt för våldsamt tryck af den stora uppgörelsen den 16 januari 1895. Hvad som synes visst, om man får döma af den offentliggjorda fredsurkunden, som för en — jag vill hoppas — icke allt för lång framtid befast vänskapen mellan nya och gamla landtmannapartiet, är, att det allra nyaste landtmannapartiet åtminstone icke på sitt program har satt sparsamhetens dygd; och skall man döma efter föreliggande statsutskottsbetänkande, så finnes ej heller någonting om denna dygd i fredsurkundens hemliga artiklar.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Nu kunna statsutskottets medlemmar säga till mig: "Min herre, det har icke alls varit vår mening att visa någon sparsamhet. Det har varit vår mening uteslutande att arrangera en stor stats- och hufvudaktion gent emot våra vänner och bröder norrmännen. Derför hafva vi tagit fram ur vårt förråd den famösa utskottsmotiveringen från 1893 års statsutskottsbetänkande n:o 4. Vi hafva kuverterat den, och vi hafva tänkt, att Riksdagen skulle öfversända den till norrmännen till nytt påseende och nytt begrundande, låt vara att de politiska förhållandena sedan dess högst väsentligt förändrats."

Vi känna något hvar denna märkvärdiga motivering. Den utmärker sig genom sin dunkelhet, jag vill nästan säga obegriplighet i många stycken. Den blef ej heller mycket klarare genom den fria kommentar, hvarmed den ärade representanten för vestra Helsinglands domsaga försåg den i Andra Kammarens plenum den 12 april 1893, och den har näppeligen hunnit ligga till sig sedan dess. I veten äfven, mine herrar, huru denna motivering upptogs uti Norge, huru den i den norska höger- och vensterpressen analyserades, och huru dess innehåll i skilda läger tolkades på olika sätt. Norges dåvarande statsminister, som ändock är en begåfvad man, har, om jag icke misstager mig, öppet förklarat, att han icke lyckats genomtränga den nämnda motiveringens dunkla innehåll. Nu frågar jag därför vördsam samt statsutskottets herrar ledamöter, om det verkligen är skäl, att vi sända den gamla svårförstådda krian öfver Kölen en gång till?

För att jag icke må blifva missförstådd, skall jag be att till slut få yttra några ord om min personliga ställning till den norska frågan. Jag kan försäkra eder, mine herrar, att jag icke står här såsom någon advocatus diaboli, hvilket uttryck mina högt ärade motståndare vanligen öfversätta med orden "advokat för den norska venstern." Jag kan visserligen från min ståndpunkt tycka, att denna norska venster i ett eller annat stycke har rätt. Men jag får ärligt förklara, att jag på inga villkor — och derutinnan skiljer jag mig ganska mycket från flere af mina närmaste meningsfränder — kan gå in på den norska vensterns program rörande den unionella utrikesministern och vår diplomatiska representation i utlandet. Jag känner mig också fortfarande i hög grad fränstött af den formulering, som det norska stortingets majoritet gaf åt sitt beslut den 19 juli 1894, hvars unionelt aggressiva karakter jag på det bestämdaste ogillar. Men hvad jag vill, trots alla skiljaktigheter, det är en fredlig uppgörelse med vårt broderland Norge på likställighetens grund.

Man har här talat i sammanhang med den norska frågan om

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Sveriges rätt och Sveriges ära. Mig veterligt är icke den svenska äran ännu på något sätt satt i fara. Och hvad angår Sveriges rätt, så tvista de lärda inom vårt eget fädernesland ännu om dess gränser, och den s. k. Alinska skolans uppfattning i denna punkt torde icke vara utan sina vedersakare. Men när gränserna för denna Sveriges rätt ändtligen blifvit bestämda och skarpt utstakade, då kan det hända, att, om vi döma med lugna hufvuden, det kan befinnas politiskt klokt att låta denna rätt i ett eller annat afseende något modifieras uti tillämpningen, under förutsättning att vi derigenom kunna vinna några afsevärda reella fördelar. Sveriges värdighet åter synes mig gifvet vara för nära träd, om vi å nyo skulle vända oss till våra bröder norrmännen i samma dunkla och svärbegripliga språk som det, vi använde 1893. Jag älskar för min del hellre, att vi tala till Norge skarpt — om man så vill — men framför allt kort, klart, tydligt och bestämdt. Jag anser också, att vår unionella tvist så långt framskridit, att initiativet till ett sådant uttalande icke vidare bör komma från statsutskottet, utan från ett helt annat håll, och att detta uttalande bör stå i helt annat samband än med statsutskottets föreliggande betänkande.

Herr talman, jag yrkar afslag å statsutskottets hemställan och bifall till herr Norbergs med fleres motion.

Herr Norberg: Såsom motionär vill jag upplysa, att motivet för vår motion — från min sida åtminstone — icke var något annat än rena svenska sparsamhetsskäl, och om andra vilja inblanda unionella frågor, så må det stå för deras räkning.

Det är endast detta, som jag ville hafva sagdt. Jag yrkar emellertid bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Danielson: Det vore kanske obehöfligt att i denna fråga å statsutskottets vägnar säga något till dess försvar. Men en del talare på stockholmsbänken hafva gjort så många spörsmål till statsutskottet, att det synes mig vara skäl att yttra ett och annat.

Här har i första hand talats om sparsamheten och sagts, att utskottet icke längre ville befrämja densamma. Jag får försäkra herrarne, att detta icke varit skälet till utskottets ställning i denna fråga, ty såsom herrarne finna af den korta motivering, som blifvit anförd, har utskottet sagt, att det vidhåller den uppfattning, som 1891 års Riksdag uttalade.

Det är alldeles gifvet, att hvar och en, som anser, att dessa utgifter på tredje hufvudtiteln äro för höga, i detta fall skall vilja befrämja allt, som kan leda till sparsamhet. Men i den form, hvori motionen föreligger, finna herrarne, att det icke är godt att säga, om ändamålet med motionen alls vinnes.

Motionärerna tala om att det i främsta rummet är beskickningen i Wien, som skulle indragas. Men i sin slutkläm hafva motionärerna, såsom herrarne finna, icke uttalat något derom, utan endast hemställt, att på denna hufvudtitel i allmänhet nedsättning måtte ske. Hvar sparsamheten skulle komma att träffa, derom hafva motionärerna i

sin kläm icke uttalat sig, och det var heller icke så lätt för utskottet att uppgöra något särskildt förslag i den riktningen.

Vidare hafva motionärerna uppdragit en jmförelse mellan utgifterna för vår diplomati och utgifterna för Danmarks och framhållit, att våra utgifter för detta ändamål äro betydligt högre än Danmarks. Ja, jag tror, att hvar och en af oss tycker, att det är skäl att jemka härvidlag, och jag kan försäkra herrarne, att i fråga om sparsamheten har statsutskottet icke ändrat uppfattning, utan der sparsamhet är möjlig, tror jag, att statsutskottet skall lika väl härefter som hittills befrämja den.

Men nu har här inblandats en politisk fråga, och då får jag säga, att jag tror, att herrarne böra en smula se på de skäl, som statsutskottet anfört, ty är det icke under för handen varande förhållanden helt och hållet annorlunda än förr? Ligger icke denna fråga nu i ett väsentligt annat läge? Har det icke, sedan frågan sist var före, tillkommit förhållanden, som i hög grad inverka på frågans bedömande? Har icke norska stortinget fattat beslut, som icke blott afse att indraga beskickningen i Wien, utan syfta betydligt längre?

Och om man, som sig bör, tager den politiska sidan af frågan i skärskådande, så är den af motionärerna föreslagna besparingen af underordnad betydelse, och jag hemställer till herrarne, då nya frågor från norsk sida uppstått, om man icke varsamt bör se utvecklingen af dessa och häfda unionens bestånd. Herrarne hafva sig väl bekant, att det var långa, omfattande underhandlingar, innan unionen kom till stånd? Då nu, som jag nämnde, nya frågor uppstått, som beröra unionen, böra då icke dessa behandlas som riksakten stadgar och underhandlingar ega rum, om något unionsförhållande skall i visst afseende förändras? Jag anser, att unionen icke får ensidigt brytas, utan uppkommande spörsmål lösas på underhandlingens väg, så vidt möjligt är. Jag anser dessa omständigheter så viktiga, att jag har säkert hopp, att denna kammare icke skall frångå en uppfattning, som 1893 uttalades af hela Riksdagen, och som utskottet anför såsom hufvudskäl för sin hemställan, nemligen att detta särskilda förhållande och de förhållanden i öfrigt, som röra konsulsväsendet och diplomati, icke böra brytas, utan att först lösning sökes på underhandlingens väg. Förrän så sker, tror jag icke, att man kan med allvar tänka på saken i det syfte motionärerna framhållit.

Med anledning af hvad som yttrades om herr Olof Jonsson af några talare på stockholmsbänken, vill jag endast säga det, att jag undrar, om icke, i fall dessa herrarne blifva så gamla i Riksdagen som han, det skall för någon af dem kunna uppletas likadana förhållanden. Det är ju icke så alldeles omöjligt.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Odhner: För min del förstår jag mycket väl skälet, hvarför Riksdagen 1891 yrkade nedsättning i tredje hufvudtiteln. Man tyckte sig finna, att vissa lönebelopp voro alltför högt tilltagna, och kanske äfven finna en eller annan ministerpost, om hvars nödvändighet meningarne kunde vara delade. Men hvad jag deremot har svårt

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

att förstå, det är, hvarför man både här hos oss och ännu mer på andra sidan gränsen, i Norge, gjort beskickningen i Wien till så att säga syndabocken, som skulle framför allt offras. Mig vill det synas, som om denna beskickning hörde till dem, som vore af verkligt politiskt behof påkallade, och det redan af det skälet, att Österrike-Ungern ju för närvarande är och väl ännu länge kommer att förblifva en af de förnämsta magterna i Europa. Det är, synes det mig, en besynnerlig begreppsörvexling, till hvilken herrar motionärer gjort sig skyldiga på sid. 18, då de synas hysa den mening, att de förenade rikena icke kunna hålla beskickning i Wien för annat ändamål än för att taga del i den s. k. stormagtspolitiken. Man tyckes resonera så, att därför att vi hafva en beskickning hos en stormagt, så är det fråga om stormagtspolitik.

Ja, mine herrar, jag kan för min del icke annat än finna, att en beskickning i Wien under alla omständigheter måste vara behöflig för de förenade rikena, äfven med den anspråkslösa politiska rol, som dessa riken för närvarande spela och väl alltid böra och måste spela i Europa. Frågans betydelse framgår, synes det mig, tydligast, om man tänker sig in i något speciellt fall af politiska förvecklingar, något fall, som ligger nära till hands, och som lätteligen kan inträffa. Ett sådant fall vore det t. ex., i fall de förenade rikena hade att försvara sin neutralitet under ett pågående krig i Östersjön. Hvilka stormagter det vore, som här kunde komma att sammandrabba, behöfver jag icke nämna, det förstår litet hvar ändå. Det skulle då lätteligen kunna inträffa, att den ena eller andra af de krigförande magterna eller båda två stälde på de förenade rikena sådana anspråk, som icke läte förena sig med neutralitetens fordringar. Hvad vore då att göra? Jo, naturligtvis först och främst att söka med egna krafter försvara sin neutralitet. Men med så ringa sjömagt, som de förenade rikena förfoga öfver, torde man på den vägen icke komma långt. Då är det underhandlingens väg man har att beträda. Till hvem skall man då vända sig? Naturligtvis först till de stridande magterna, men det är föga troligt, att tvenne stormagter, som stå i begrepp att sammandrabba, ge sig ro att i det afgörande ögonblicket lyssna till, hvad en sådan magt som de förenade rikena ha att säga. Man vänder sig då till Europas öfriga magter, särskildt stormagterna och i all synnerhet sådana stormagter, hvilka kunna hafva intresse af att antingen begränsa kriget eller om möjligt göra slut derpå, och som tillika kunna ega inflytande på de krigförande magterna. En sådan magt är Österrike-Ungern, och därför vill det synas mig, att det skulle vara en betydande brist för de förenade rikena att icke ega en ständig gesandt i Wien.

Nu kan det visserligen sägas och har blifvit sagdt, att man kan för det särskilda tillfället affärda en extra ordinarie gesandt till Wien för att der inleda underhandlingar. Det är nog bra, men ser man närmare på saken, så skall man finna, att en sådan gesandt icke har samma utsigt att lyckas som en ständig. Jag tror visserligen, att en svensk-norsk gesandt i Wien under vanliga lugna förhållanden icke kan anses vara öfverhopad med politiska ärenden. Men, mine herrar,

han upprätthåller *kontinuiteten* i de diplomatiska förbindelserna, han har tillfälle att lära känna den stat, der han vistas, och han känner också de ledande personer, med hvilka han får att göra. Detta är en stor och väsentlig omständighet att taga i betraktande. Den ständige gesandten är således i hvarje fall i bättre ställning och har större utsigt att lyckas i sina underhandlingar än en person, som kommer resande dit för tillfället.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Jag är således af den mening, att under alla förhållanden, så länge de nuvarande politiska förhållandena i Europa ega bestånd, är en sådan beskickning i Wien af behovet fullt påkallad.

Dertill komma för mig ytterligare ett par skäl, som göra, att jag anser det betänkligt att under nuvarande förhållanden göra denna eller någon annan mera betydande indragning på tredje hufvudtiteln. Dessa skäl äro anförda dels af herr utrikesministern i hans statsverkspropositionen bifogade anförande till statsrådsprotokollet och dels af statsutskottet.

Utrikesministern säger, att stortingets beslut, som går ut på att indraga det norska anslaget till utrikesbudgeten, om icke beskickningen i Wien m. m. indrages, är "af den beskaffenhet, att, äfven om, mot hvad jag nu håller före, beskickningen i Wien kunde undvaras, ett beslut om dess indragning *i den ordning i den ordning nu blifvit ifrågasatt* i allt fall ej skulle kunna af mig tillstyrkas."

Det är icke svårt att förstå, hvad som härmed menas; man har lätt att läsa mellan raderna. Det är väl intet tvifvel underkastadt, att, i fall från norsk sida ett förslag framstälts till en sådan indragning som denna och framkommit i den form, som är den rigtiga, den öfliga vid dylika förhållanden mellan tvenne förenade riken, denna framställning skulle hafva mottagits med tillbörlig aktning, så mycket mer som — efter hvad en talare förut påpekat — svenska Riksdagens och särskildt Andra Kammarens önskningsar gått i samma rigtning. Men, mine herrar, det är det *sätt*, hvarpå detta yrkande framkommit i Norge, som, antager jag, i första rummet bestämt regeringens beslut. Det framkom, detta yrkande, under form af ett magtspråk, man kan säga ett brutalt magtspråk. Det var att ställa saken på sin spets från norska sidan, att likasom utöfva tvång på Sverige.

Detta är det ena skälet, som tillkommit. Det andra är det, som angifves af statsutskottet i detta yttrande: "Då de skäl, som, enligt utskottets uppfattning, föranledt Riksdagen att, ehuru Riksdagen måste anses vidhålla sin i 1891 års skrifvelse uttalade mening, icke under för handen varande förhållanden vidtaga någon förändring i de ordinarie anslagen under tredje hufvudtiteln, *för närvarande ega samma och i visst afseende ökad giltighet*, anser utskottet, att icke heller, hvad anslagsbeloppen för år 1896 beträffar, någon förändring bör ifrågakomma." Med dessa ord vill väl utskottet först och främst säga detsamma som herr utrikesministern. Men deri ligger kanske också något mer, nemligen att det för närvarande är en så allvarlig politisk situation, en situation, som kan leda till allehanda förvecklingar af okänd art, att det under sådana förhållanden vore mindre

Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

tjenligt och tillrådligt att göra några väsentliga ändringar inom utrikesbudgeten.

Jag ber att få ansluta mig till dessa uttalanden af herr utrikesministern och af statsutskottet. Jag tror för min del, att under nuvarande förhållanden Sveriges gagn och äfven dess heder kräfver, att icke någon väsentligare förändring sker på denna hufvudtitel.

Herr Boëthius: Herr grefve och talman, mine herrar! Då denna fråga är af så stor betydelse, torde det vara skäl uti, att äfven från dem, som gilla statsutskottets uppfattning, några flera uttalanden göras. Därför har jag begärt ordet.

Den talare på stockholmsbänken, som började denna debatt, yttrade varma och vackra ord om unionens betydelse för de skandinaviska folken. Jag gifver honom fullkomligt rätt häri, särskildt med afseende på försvaret. Men jag anser, att om unionen skall kunna fylla sin uppgift, måste den innebära, att de båda folken måste stå gent emot utlandet som *en* magt, således att der är gemensamhet ej blott med afseende på försvaret, utan också med hänsyn till den diplomatiska representationen. Denna åsigt tror jag också är allmän i Sverige. Nu har emellertid den nämnde talaren i likhet med åtskilliga andra tillstyrkt, att vi borde visa eftergift såväl med afseende på konsulatfrågan som med afseende på denna beskickning i Wien för att *derigenom* möjliggöra ett godt förstånd med Norge. De mena, dessa herrar, att om vi i dessa punkter gifva efter, undanröjda vi "tufvor" — såsom en af dem yttrade — hvilka ligga i vägen för unionen. Men jag ber med afseende på konsulatfrågan få påminna om, att det är uttryckligen erkändt af norska vensterns ledande män, att detta yrkande på egna norska konsulter icke egentligen har det syfte, man officiellt framhållit, nemligen Norges handelsförmåner, utan att det är afsedt att vara en ingångsport till erhållandet af skilda utrikesministrar, således till sprängning af den diplomatiska enheten. Detta har förre statsrådet Engelhardt uttryckligen yttrat 1891, och det har äfven från annat håll uttalats. Under sådana förhållanden kan ett tillmötesgående med afseende på konsulatfrågan — dess ensidiga lösning nemligen — icke vara till förmån för unionen.

Hvad åter angår frågan om beskickningen i Wien, så kan det vara skäl att något tänka på den frågans historia. Jag har icke kunnat finna, att före 1888 i Norge något behof gjorde sig gällande att få till stånd en ändring med afseende på anslagen till tredje hufvudtiteln. År 1888 blef det emellertid i norska stortinget tal om, att vår representation i Konstantinopel skulle ställas något billigare. År 1889 förnyades detta tal. Det året framställdes här i svenska Riksdagen förslag om nedsättning i utgifterna under tredje hufvudtiteln; och med *anledning af denna svenska motion* uppträdde i stortinget statsrådet Arctander och yrkade, att den norska regeringen skulle åläggas att göra framställning om en nedsättning. Då nämnde han också något om beskickningen Wien. Sedermera har från norsk sida fordrats, att bland annat posten i Wien skulle besättas provisoriskt, och detta har Kongl. Maj:t efterkommit samt således visat tillmötes-

gående. De följande åren har frågan om denna legation i Wien upphörligen framkommit i Sverige. Då bemäktigade sig den norska venstern denna fråga alldeles tydligt i syfte att derigenom få ett medel, en kil, som skall befordra det program, venstern uppsatt sedan 1891, nemligen egen norsk utrikesminister, egen norsk representation i utlandet. Detta är alldeles klart af beslutet den 19 juli 1894.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Herr J. Olsson fann det besynnerligt, om svenska Riksdagen eller rättare denna kammare, som förut velat indragning af legationen i Wien, nu skulle gå ifrån denna uppfattning blott därför, att norr-männen nu också vilja detsamma. Nej, mine herrar, icke *derför* skall Andra Kammaren ändra sin mening, utan — såsom herr Odhner redan antydtt — på grund af den *form*, hvori beslutet derom fattats i Norge. Det referat, herr Olsson gaf af detta beslut, var ej riktigt fullständigt. Beslutet innehåller i sin fullständighet, att legationen i Wien upphäfvdes såsom diplomatisk representation *hvad Norge angår*; sker icke detta, nekar Norge allt anslag till utrikesbudgeten. Hvad innebär nu detta beslut? Jo, det senare alternativet innebär ett försök från norsk sida att ominstegöra hela den nuvarande anordningen. Det förra alternativet åter, att vi skulle få en beskickning i Wien, som vore svensk, men icke norsk, innebär just denna skilnad i diplomatiskt hänseende, som Norge eftersträfvat. Man skulle således på denna omväg taga första steget till det målet.

Af allt detta är det klart, att här icke är fråga om något norskt sparsamhetsbehof, utan att meningen är att begagna denna sak för de separatistiska tendenserna. Gifva vi nu efter i denna fråga — ja, då kunna herrarne vara öfvertygade, att man finner på ett annat medel i stället. Man undanrödjer således icke konflikterna. Men man gör något annat. Man låter modet växa hos dem, som vilja hafva separation; ty de tänka: "Ja, Andra Kammaren har genom sitt beslut att icke antaga statsutskottets förslag visat, att den icke är så emot våra anspråk, utan nog kan gå med och göra eftergifter." Derför synes det mig, att äfven de, som af sparsamhetsskäl annars skulle i denna fråga vilja gå med motionärerna, nu på grund af frågans politiska innebörd *icke* böra göra det.

Jag tror också, att det ur en annan synpunkt vore olämpligt att bifalla motionen. Det är bekant, att just i dessa dagar unionskonungen har det tunga värfvet att värna — icke, såsom man sagt i Norge, Sveriges intressen, utan — *unionens* intressen, upprätthållandet af denna union, på hvilken i sanning "brödrafolkens väl" hvilat. Om nu Andra Kammaren fattade ett sådant beslut, som här blifvit förordadt, då kunde det se ut, som om Andra Kammaren i denna sak icke stode bakom unionskonungen. Men jag tror ej, att Andra Kam-maren vill, att ens skenet deraf skall finnas.

Medan jag har ordet, skall jag be att få yttra något jemväl angående unionsfrågan i allmänhet. Jag har här uttalat mig mot de norska anspråken, men det är sannerligen icke därför, att jag för min del ej skulle vilja vara med om ett tillmötesgående emot Norge. Jag respekterar ett nationellt sinnadt och ärekärt folk, som vill undanrödja den — låt vara enda — brist i dess sjelfständighet, som ännu finnes;

Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

och jag förklarar öppet, att, om Sverige med afseende på de utrikes ärendenas skötsel stode i det förhållande till Norge som Norge nu står till Sverige, jag för min del skulle uppbjuda alla mina krafter för att med lojala medel söka skaffa Sverige likställighet. Men om någon då förutsatte, att Sverige, när det kräfde denna likställighet med afseende på de yttre angelägenheterna, skulle vilja undandraga sig den naturliga förutsättningen härför, nemligen likhet i skyldigheter med afseende på försvaret, skulle jag anse det som *den största skymf mot mitt land*; ty det är sannerligen omyndighetens kännemärke att åtrå rättigheter utan motsvarande skyldigheter. Och om från svensk sida under sådana förhållanden måste begäras en ändring i Norges grundlagar till förmån för Sverige, så skulle väl i rättvisans namn ingen svensk kunna undra på, om norrmännen begärde, att vi gjorde sådana ändringar i våra grundlagar, som sammanhängde med denna sak. *Hvilka* ändringar nu skulle kunna komma i fråga, är här naturligtvis ej tillfälle att tala om. En sak ber jag dock att få påpeka. Antag, att det blefve en gemensam utrikesminister med bibehållande af den nuvarande konstitutionella ansvarigheten i Sverige och Norge. Herrarne veta mycket väl, att svenska Riksdagens kontrollerande magt gent emot utrikesministern är ganska begränsad: i Norge deremot stå alla ministrarne i mycket starkt beroende af Stortinget. Blefve det nu en sådan gemensam utrikesminister, så komme han att gent emot Sverige intaga en ganska osjelfständig ställning, men deremot blefve han helt och hållet beroende af norska Stortinget. Således, det vore ej likställighet Norge vunne, utan *supremati* med afseende på de yttre angelägenheterna. Ty af norska stortinget komme den skandinaviska halföns yttre politik då att bestämmas. Om något sådant tror jag väl icke någon svensk man vill vara med. Derför kräfvdes det, om det blefve en gemensam utrikesminister, vissa ändringar i våra grundlagar för att förebygga denna fara. Att man, då man erhåller en stor rättighet, åtager sig motsvarande skyldighet, att man, när man kräfver ändring, sjelf är beredd att göra en sådan, det synes mig böra vara alldeles sjelfklart. Ja, jag är alldeles säker på, att, om jag ginge ut i vårt land och frågade hvarje svensk man, huru vida han har en sådan uppfattning, han genast skulle svara "ja". Ty detta är svensk hederskänsla, detta är svensk kärlek till rättvisa. Beklagligen tyckas icke våra norska bröder hafva samma uppfattning af den nationella hederns kraf, icke samma uppfattning af rättvisans fordringar. Men så få de väl också vänta, tills de härutinnan ändrat sig. Ty, mine herrar, *vi* hafva ingen anledning att vara missnöjda med den nuvarande formen för utrikes ärendenas skötsel. Det är *de*, som hafva det. Vilja de då hafva ändring, få de väl också taga hänsyn till hvad vi anse rättvisan kräfva.

Man har sagt, att om vi ej nu gå in på att göra eftergifter i afseende på konsulatfrågan, så återstå endast tre möjligheter: eftergifter, ännu skymfligare eftergifter, skilsmessa eller krig. Nej, mine herrar, det kan allt återstå ett annat sätt att lösa frågan. Enligt europeisk folkrätt är det Sveriges Konung, som representerar den skandinaviska halfön utåt. Antag, att Norge indroge alla anslag till

denna representation, den fortfarande i alla fall och skilnaden blefve blott den, att Norge i så fall förlorade allt inflytande derpå. Då först skulle Norge komma i en verkligt förödmjukande ställning, men det hade här för blott att skylla sig sjelft. Hvad oss angår, skulle följden blifva den, att vi finge ensamma bära kostnaderna för denna diplomati. Men, mine herrar, dessa kostnader äro icke större än de skulle vara, om båda rikena vore skilda från hvarandra, och vi hade den fördelen, att på detta sätt kunde icke Norge genom egen diplomati skada oss i utlandet; vi finge sköta halföns politik.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under rika-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Derför tror jag, att de få lugna sig. Men jag anser på samma gång, att Sverige med äkta broderssinne bör låta förstå, att så snart Norge vill en uppgörelse på rättvisans ståndpunkt, då äro vi villige att visa fullt tillmötesgående.

Mine herrar, det kan synas hafva varit skarpa ord jag sagt om Norge. De grunda sig dock icke på någon nationel förhåfvelse. Norrmännen må hafva en missrigtad nationalkänsla. Men det finnes, mine herrar, en sak, som för ett folk är skamligare än en missrigtad nationalkänsla, och det är, om icke hänsynen till landets egna kraf få ställas i främsta rummet, utan öfver dem ställas hänsynen till ett annat land. Jag är emellertid viss om, att något sådant aldrig skall kunna sägas om denna kammare, och i denna förhoppning, herr grefve och talman, ber jag få yrka bifall till statsutskottets *värdiga* och *fosterländska* betänkande.

Herr Jonsson i Hof. Då från skilda talare starka anfall blifvit rigtade mot statsutskottet och särskildt äfven mot mig för det sätt, hvar på denna fråga blifvit af utskottet afgjord, anser jag mig skyldig att i korthet afgifva svar på dessa utfall. För herr Olsson särskildt syntes det vara en mycket svag ståndpunkt hos mig, då jag år 1892 uppträdde med yrkande om nedsättning af det belopp på denna hufvudtitel, utskottet då hade tillstyrkt, men nu i år icke reserverat mig mot samma beslut, och han åberopade hvad jag vid det tillfället hade yttrat och ville dermed visa, att jag nu skulle intaga en sådan svag ståndpunkt. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten derpå, att i detta betänkande förekommer intet, som tyder på att man vill låta Konungen taga initiativ i dessa frågor. Det var om det jag yttrade mig 1892, men här är icke hänvisadt till någon sådan utväg, utan när tidpunkten blir lämplig, har Riksdagen i sin hand att fatta det beslut, som kan synas nödigt och lämpligt. Jag tror således, att han därför, om han vill vara upprigtig, icke kan säga, att jag har frångått den ståndpunkt jag då intog. När herrarne för öfrigt så mycket klandrat utskottet därför att icke utskottet nu tillstyrkt denna nedsättning, synes det mig, som om herrarne i alla fall hade bort fästa något afseende vid hvad Riksdagen sjelf sedan den tiden åtgjort. Det är icke endast statsutskottet som afgör dessa frågor, utan de afgöras slutligen af kamrarna, och år 1892 biföll visserligen Andra Kammaren förslaget om nedsättning, men det föll med en betydande majoritet i den gemensamma voteringen. 1893 afslogs hvarje nedsättning med en öfverväldigande röstöfvervigt och 1894 gjordes intet

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

förslag i samma fråga. Jag förmodar, att skälen för Riksdagen i dessa fall icke varit af så underordnad betydelse, att man icke bör taga någon hänsyn till detta och således icke helt och hållet lasta statsutskottets ledamöter, därför att de i år icke velat häfda samma ståndpunkt, som de intagit 1891. Samme talare sökte också på sitt behändiga och lämpliga sätt att gå ifrån sjelfva kärnpunkten i denna fråga genom att oupphörligt hålla sig till, att eftersom norska Stortinget fattat beslut om nedsättning, skulle vi också göra detsamma, men han vidrörde alls icke formen för det norska Stortingets beslut. Jag vågar hemställa, om emellan två brödrafolk, som icke hafva en så särdeles stark och fast union, den unionen kan tänkas blifva bevarad för framtiden, derest först det ena landets representation behagar ställa upp som vilkor, att det och det skall indragas, i annat fall beviljas ingenting, och det andra landets representation kanske några år derefter kommer med liknande anspråk — om man då, säger jag är inne på rätta vägen och på rätta sättet för att häfda och hålla i hop denna union. Jag tror, att herrarne, hur sparsamhetsvänliga herrarne än kunna vara, dock icke kunna neka till att det har sina betänkligheter att slå in på en sådan väg. Det tror jag icke herrarne kunna undgå att erkänna. I den punkt, som nu är föredragen, gäller det en nedsättning på 40,000 kronor. Det är ju ett belopp, som har sin betydelse, och jag är förvissad om, att, när förhållandena komma i ett lugnare läge än för närvarande, det icke skall möta hinder för att vidtaga nedsättningar på denna hufvudtitel, men för närvarande tror jag, att hvad som egentligen är brännpunkten har en mycket större och viktigare innebörd än ett penningbelopp på 40,000 kronor. Hade jag den uppfattning, att man med en nedsättning af dessa 40,000 kronor skulle kunna förbättra det svåra läge, hvari de unionella förhållandena för närvarande ligga, skulle jag med största nöje bidraga till ett sådant beslut, trots det att jag inom statsutskottet ej velat vara med om samma beslut. Men frågorna, som för närvarande föreligga, hafva nog en djupare innebörd än ett penningbelopp på 40,000 kronor. Det gäller i sjelfva verket, huruvida känslan af unionens vikt och värde hos båda folken kan göra sig så starkt gällande, att man icke förbiser betydelsen af att visa hvarandra den hänsyn och det tillmötesgående, som två brödrafolk böra göra, om man skall kunna lefva vid hvarandras sida för framtiden likasom hittills. Jag får säga, att det skulle vara mycket beklagligt, om dessa förhållanden till följd af yttranden och agitationer vare sig ifrån svensk eller ifrån norsk sida nu skulle hafva kommit i ett sådant skede, att en lösning af svårigheterna icke skulle kunna vinnas, utan den kris, som för närvarande är svår, skulle blifva akut för att slutligen kanhända öfvergå till något annat. Men skall man kunna komma ur den, tror jag icke, att det är lämpligt att vid behandling af dessa saker gifva sig in på sådana områden, som motsidans talare här i dag inlät sig på, att anse tillbörligt att vid ett dylikt tillfälle polemisera mot personliga åsikter, partiförhållanden och tendenser i fråga om sparsamhet eller annat. Att inleda debatten på sådant sätt synes mig vittna om, att man icke rätt känner allvaret af de frågor, som här föreligga; och

jag beklagar, om en sådan sinnesstämning skall kunna göra sig så gällande, att icke ens Andra Kammaren vet, hvad klockan är slagen och huru allvarsam situationen är.

Med dessa korta erinringar ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena, greve Lewenhaupt: Då statsutskottet tillstyrkt uppförandet af hela det anslagsbelopp, Kongl. Maj:t under hufvudtiteln begärt, skulle jag icke ansett mig ega anledning att vid detta tillfälle yttra mig rörande den hänvisning utskottet gjort till Riksdagens uttalande 1891, derest icke så väl i den af utskottet behandlade motionen som i här afgifna yttranden det påståendet gjorts, att de önskingar, som af Riksdagen sedan några och tjugu år uttalats om minskning i utgifterna under tredje hufvudtiteln, icke hos Kongl. Maj:t vunnit något afseende. Jag erinrar med anledning häraf, att i den proposition, som år 1891 afläts till Riksdagen, utgifterna till beskickningarna blifvit minskade med 26,300 kronor, och att jag i det yttrande, som åtföljde den kongl. propositionen, framhöll en ytterligare minskning som möjlig i fråga om beskickningen i Rom, när ministerposten der blir ledig. Kongl. Maj:t har således icke ställt sig afvisande emot de af Riksdagen uttalade önskingarna, och såvidt på mig beror, skall jag icke underlåta att, när ledighet i diplomatiska beställningar inträffar, fortfarande egna min uppmärksamhet åt frågan, i hvad mån besparingar kunna genomföras utan uppoffrande af de förenade rikenas intressen med afseende å deras representation i utlandet.

Jag har flera gånger förut framhållit, att utgifterna för beskickningarna i främmande land icke kunna alltför mycket begränsas. För den, som granskar kostnaderna för en och hvar af våra beskickningar och endast bedömer dem med hänsyn till förhållandena i hemlandet, kunna dessa kostnader visserligen synas höga, men jag tror icke, att, då kostnaderna för hela vår diplomatiska och konsulära representation, deri inräknadt äfven utrikesdepartementet, föga öfverskjuta $\frac{1}{2}$ procent af utgiftssumman i vår budget, det med skäl kan sägas, att vi offra för mycket för bevakande af våra intressen i främmande länder.

Beträffande beskickningen i Wien, vidhåller jag fortfarande, att de förenade rikena böra vara representerade på denna plats, och att det vore ett fel att indraga vår dervarande beskickning. Att denna min åsigt icke saknar berättigande, anser jag bevisadt bland annat deraf, att alla andra europeiska länder funnit sig böra i Wien underhålla beskickningar. I alla händelser vågar jag antaga, att Riksdagen skall godkänna regeringens uppfattning, att beskickningen under närvarande förhållanden bör upprätthållas.

Hvad beträffar den gjorda anmärkningen, att regeringen icke framlagt något detaljeradt förslag till den förändrade ordning af utrikesstyrelsen, för hvilken svenska statsrådet uttalade sig den 14 januari 1893, anser jag mig böra upprepa hvad jag förut yttrat, att enligt min åsigt förslag till lösning af dessa frågor torde i likhet

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
stans tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

med hvad förut skett, då ordnandet af unionella förhållanden varit i fråga, böra uppgöras genom samarbete af dertill utsedde svenske och norske män. Från norsk sida har emellertid hittills någon benägenhet icke visat sig att förhandla på den grundval, för hvilken Riksdagen uttalat sig, och framläggande under närvarande förhållanden af ett förslag, uppgjort utan förhandling, skulle enligt min åsigt icke kunna komma att befördra frågornas lösning.

Herr Behmer: Då det uppstått debatt rörande tredje hufvudtiteln, skall jag be att få yttra några ord, hvilka måhända annars icke blifvit uttalade. Jag skall noga vakta mig att röra vid den fråga, som härvidlag egentligen är af ömtålig beskaffenhet. Jag vill endast lemna upplysning om ett förhållande, som jag anser böra komma till kammarens kännedom. Jag kan nemligen konstatera, att vid ett tillfälle för icke länge sedan vårt utrikesdepartement och en derunder lydande beskickning hos en främmande magt stått så fullständigt utan all betydelse och utan allt inflytande hos denna magt, att det varit rent af sorgligt att erfara. Det förmenas kanske kunna lända till ursäkt, att saken icke var af stor politisk betydelse, att den endast angick några underordnade svenska medborgares ekonomiska existens; men den har ju dock sin betydelse åtminstone för dem och för deras fordringsägare. Om kammaren vill låna mig sitt öra för en kort stund, skall jag relatera förloppet.

Det tilldrog sig för omkring ett år sedan i Nordsjön, att ett svenskt handelsfartyg, segelfartyg, blef öfversegladt af ett örlogsfartyg, tillhörigt en främmande magt — de undersökningar, som efteråt vidtoges, gäfvö all anledning att antaga, att felet låg hos örlogsmannen. Handelsfartyget blef vrak, men flöt på lasten. Besättningen, som måste uppehålla sig på däck, gaf derifrån de nödsignaler, som stodo den till buds. Oaktadt örlogsmannen uppehöll sig på ett ganska kort afstånd från vraket, vidtog den ingen som helst åtgärd för att bispunga besättningen. Slutligen kom till stället en engelsk fiskarbåt. Denna upptog besättningen från vraket och räddade den. Några timmar derefter passerades platsen af ett annat svenskt handelsfartyg, som då iakttog, att örlogsmannen var sysselsatt med att berga det öfvergifna fartyget och bogsera det i land, tydligen i afsigt att taga det som pris.

Egarne till handelsfartyget ansågo sig under dessa förhållanden berättigade till ersättning af det land, hvars tillhörighet örlogsmannen var, och ansåg godvillig uppgörelse böra så mycket lättare kunna komma till stånd, som i det landet då förelåg förslag till ny militärlag och man förestälde sig, att regeringen icke skulle gerna se, att till allmänhetens kännedom komme det sätt, hvarpå chefen för örlogsfartyget gått till väga. Derfor vände sig egarne af handelsfartyget till vårt utrikesdepartement med begäran om bistånd. De fingo slutligen löfte om bistånd. Men huru resulterade saken? Jo, någon uppgörelse kom icke till stånd, oaktadt det fans ganska goda förutsättningar för åvägbringande af en sådan. Härom må nu vara mindre att säga. Men beskickningen kunde icke en gång utverka

afskrift af den rapport, som chefen för örlogsfartyget afgifvit till marinministeriet rörande tilldragelsen. Flerfaldiga gånger begärdes en sådan af beskickningen, men denna möttes med blekladgt nej, dess begäran afslogs alltjemt.

Vid sådant förhållande må det ej förefalla underligt, om man ställer sig något tviflande i fråga om den nytta en beskickning medför. Denna tilldragelse gör en tveksam, då det gäller att tolka betydelsen af utsagan, att Sverige står i det mest vänskapliga förhållande till ifrågavarande främmande magt.

Jag har sagt hvad jag nu velat säga och har intet yrkande att göra.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena, grefve Lewenhaupt: I anledning af hvad den siste talaren yttrat, att vid ett tillfälle af en kollision mellan ett svenskt handelsfartyg och ett utländskt krigsfartyg, en af fartygets redare hos utrikesdepartementet gjort begäran, att framställning måtte göras hos vederbörande regering om ersättning, men att, ehuru framställning visserligen slutligen gjordes, utrikesdepartementet icke lyckades utverka bifall till densamma, anhåller jag att få anföra, att det icke var slutligen utan genast som utrikesdepartementet åtog sig att göra den begärda framställningen i Berlin. Att denna afslogs, och att derefter ingen vidare åtgärd vidtagits är fullkomligt riktigt, men förhållandet är, att i dylika fall den regering, hvars fartyg gör anspråk på ersättning, icke eger någon rätt att fordra att saken skall uppgöras på diplomatisk väg. Sökanden eger att vända sig till domstolarna, och det svaret har förut gifvits af utrikesdepartementet i ett annat kollisionsmål, i hvilket en dylik reklamation blifvit framställd mot svenska regeringen.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan i oförändradt skick och *dels* på bifall till densamma med den förändring, att det af Kongl. Maj:t till ministerstaten begärda anslaget nedsattes med 40,000 kronor, och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till den förra propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad statsutskottet hemställt i 1:sta punkten mom. a. af utlåtandet n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutat att, med bifall till hvad utskottet för öfrigt i nämnda moment hemställt, nedsätta det af Kongl. Maj:t till ministerstaten begärda anslag med 40,000 kronor.

*Angående
regleringen
af utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Omröstningen visade 158 ja mot 48 nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

I fråga om utskottets under mom. b) gjorda hemställan, som härefter föredrogs, yttrade

Herr Wavrinsky: Herr talman, mine herrar! Då jag tog mig den dristigheten att väcka den motion, om hvilken statsutskottet i sitt föreliggande utlåtande hemställer, att densamma måtte af Riksdagen lemnas utan afseende, hade jag klart för mig, att den under nuvarande förhållanden skulle komma att i bästa fall lemnas obeaktad. Man kan då rigta den frågan till mig, hvarför jag väckte motionen. Ja, herr talman, det är för att i första hand få tillfälle att förklara detta som jag begärt ordet, och om jag nödgas för att tydliggöra detta skenbarligen gå något utom frågan, så ber jag om herr talmannens och kammarens öfverseende dermed, då jag förut så sällan tagit kammarens uppmärksamhet i anspråk och icke gerna vill döma mig till tystnad nu, då det gäller min egen motion.

Att döma af den konservativa pressen och äfven af enstaka uttalanden från konservatismens målsmän inom Riksdagen, är det en ganska utbredd mening att i regeln framställningar från demokratien målsmän eller från målsmännen för vensterradikala uppfattningar — att dessa framställningar i allmänhet icke gerna kunna härflyta ur andra grunder än elakhet eller i bästa fall dumhet. Jag behöfver väl icke säga, att detta sätt att sluta a priori är en orätt, men jag vill tillägga, att jag från andra håll, der jag kanske haft minst anledning att vänta det, funnit en helt annan uppfattning om denna sak. Det är icke länge sedan en konungens förtroendeman till mig yttrade, att han ansåg det vara nödvändigt, att i landet franträngande meningar blifva i Riksdagen representerade samt att dessa meningar der få uttryck och blifva respekterade i den grad de kunna förtjena respekt, och han tillade, att det är i Riksdagens och landets eget intresse, att meningsfränder sammansluta sig och äfven för långt åt venster gående meningar söka vinna gehör för sin uppfattning. Detta tyder på att en sundare uppfattning af oppositionens betydelse håller på att tränga fram, och jag tror, att denna uppfattning rätt ofta är att söka hos dem, som kalla sig konservativa, men sitta inne med en hel del liberala åskådningar, under det att de, som vilja gå för mera eller mindre avancerade liberaler icke bestå profvet. Detta, att en ärlig mening, den må vara främmande eller mindre behaglig, mötes utan hån eller ovilja, det är egnadt att skapa samförstånd och gynna utvecklingen, under det att motsatsen skapar misstroende och bitterhet.

Det är denna uppfattning, som jag velat göra gällande med hänsyn till unionsfrågan, då jag väckte min motion, som är ett uttryck af min personliga öfvertygelse af hvad rätt och pligt kräfva af svenske män i denna svåra ställning. Man torde då invända, att normmännen uppträdit småsinnadt och ovärdigt i denna fråga. Ja, må vara, men det är icke ens fel, om två gråla. Misstag och öfvergrepp kunna mera eller mindre begås på ömse sidor, men åt

dem bör icke gifvas större valör än de förtjena, de böra icke blåsas upp, och i all synnerhet böra enskilde mäns eller ett enskildt partis missgrepp icke tillskrifvas folket. Dessutom är det väl icke berättigadt, att vi på vår sida låta vårt handlings sätt bestämmas af andras. Vi fränkänna oss derigenom vår handlingsfrihet och vår sjelfbestämningssätt och göra våra handlingar beroende af andra grundsatser än hvad rätt och pligt bjuda. Ett lugnt, värdigt och försonligt ord i stridens hetta har ofta dämpat denna hetta, och därför har jag också velat, att min motion skulle betraktas ur denna synpunkt.

Huru vi än döma vårt broderfolk, jag tvekar icke att utsäga det, så måste vi erkänna, att det är ett käck, dugtigt och dugligt folk, som vet hvad det vill och vill hvad det vet, och att vi i många stycken hafva mycket att lära af det, ett folk, som i sin afskilda vrå vill lefva sitt enkla lif, utveckla sina begränsade resurser, utan att behöfva riskera att direkt eller indirekt dragas in i någon stormagtspolitik. Det har räckt handen mot den hand, som utsträcktes från Nordamerikas Förenta stater för att träffa aftal om skiljedomstraktater. Det har ärligen för stortingets räkning sändt ombud till interparlamentariska konferenser. Det har i den afgångne statsministern i Stockholm en statsrättslärard med europeiskt rykte. Det har sin storartade handelsflotta, hvars betydelse vi icke kunna förbise eller vilja underskatta. Det vill hafva och är helt naturligt hänvisadt till ett frihandelssystem. Det är därför också naturligt, att det i många stycken skall hafva olika intressen mot oss. Men å andra sidan, är det då alldeles omöjligt att förmedla dessa intressen med våra egna? Jag hör icke till dem som mena, att allt hvad som gjorts från Norges sida kan förklarar, än mindre förvaras, men jag förstår det, då det sker under tvistens hetta. Jag önskar för min ringa del, att vi skulle gå till väga på ett helt annat sätt. Jag vill helt öppet erkänna, att det icke förefaller mig allt för fantastiskt att tänka sig, att vi skulle kunna eröfra Norge, eröfra det på det sättet, att vi frivilligt, sjelfmant och af egen ädel drift sade till dem: "Vi akta och respektera er sjelfständighetskänsla; vi kunna förstå er, och i ert läge skulle icke heller vi vara så lätt tillfredsställda. Vi vilja gifva er denna sjelfständighet, som I så mycket åtrån, och med er knyta ett vänskaps- och fostbrödräförbund, i hvilket vi skola lefva trygga, lyckliga och inbördes eniga." Skulle då utlandets stormar med sina svallvågor nå till oss, skulle de stöta mot ett land, der det bodde två eniga folk, som genom sin enighet skulle ingifva respekt.

Jag har lyckan att kunna för denna uppfattning åberopa åsigtterna hos en så konservativ och framstående man som friherre Broder Abraham Leijonhufvud. Under den märkliga debatten lördagen den 9 maj 1891 yttrade friherre Leijonhufvud: "Hvarje uppriktig vän af unionen, som lika med mig är öfvertygad om föreningens nödvändighet för båda rikenas politiska oberoende, borde vara angelägen om att bortskaffa de stöttestenar, som förekomma i samlifvet de båda folken emellan. Det ena rikets invånare borde vara villiga att gå till mötes de önsknigar, som med någon rätt framställas från det andras, så långt som ske kan utan att förorsaka det egna landet någon

väsentlig skada. Jag är nu beredd att i fråga om dessa unionella utrikes angelägenheter gå ett godt stycke längre än kanske flertalet af mina landsmän och tror, att så kan ske utan att Sverige deraf skulle hafva någon reel olägenhet. Hvad man med något skäl", sade han, "skulle kunna förebå oss svenskar är, att vi kanske *för litet* tänka på Norge och dess önskingar. Vi följa med intresse hvad der tilldrager sig och beklaga de politiska hvällningar der egt rum under de senare åren, men vi betrakta dem i det närmaste så som de ej anginge oss. Jag menar att detta ej är fullt rätt, särskildt hvad de unionella angelägenheterna angår, äfven då ett parti i Norge förklarar, att Norge skall taga dem i sin egen hand. Ett godt tillmötesgående från svensk sida skulle säkerligen bidraga att såväl stärka bandet de båda rikena emellan som att utjemna många svårigheter inom broderlandet. Genom att sätta hårdt emot hårdt vinner man ingenting mot ett så ambitiöst och nackstyft folk som det norska! Må då hellre den äldre brodern bjuda handen till uppgörelse så som *han* kan göra utan förödmjukelse." Han fortsätter: "För att kunna betrakta unionsförhållandena objektivt och opartiskt har jag sökt tänka mig sjelf såsom född norrman och från den ståndpunkten taga i skärskådande den nu förevarande frågan. Ganska säkert hade jag såsom norrman blifvit en fullgod högerman och dertill ganska unionsvänlig. Men derjemte hade jag nog delat en god del af de känslor och önskingar om fullständig likställighet i unionella frågor, som återfinnas äfven inom norska högern och den nu ifrågasatta lilla förändringen i föredragnings sättet för ministeriella ärenden skulle jag nog med nöje accepterat — men endast såsom ett ringa steg emot ett större mål. Då jag derefter återtog min svenska ställning, gjorde jag mig den frågan: I hvad mån är det möjligt för oss att gå dessa norska önskingar till mötes, utan att Sverige derigenom komme att lida en verklig svår skada? Må våra historiker och rättslärde granska och tyda den historiska utvecklingen och den juridiska rätten! Det är godt och väl, men hvad här behöfves är snarare ett välvilligt tillmötesgående, förestafvadt af öfvertygelsen om önskligheten att i möjligaste måtto vinna *enighet* de båda brödrafolken emellan, till fromma för dem å ömse sidor"; och han slutade sitt anförande med följande ord: "Se der den anda, i hvilken jag skulle vilja *tala svenska* med våra norska bröder!" I det förslag, som han nu framlade och som han sjelf kallade en "framtidstanke", säger han i föreliggande fall följande: "Den diplomatiska representationen i utlandet" — han hade förut talat om utrikesministersfrågan — "måste ock, af samma skäl, blifva gemensam för båda rikena. Men hvarterdera kan, om man så nödvändigt vill, få sitt eget konsulsväsende, hvilket dock ej hindrar att i regeln samme person kan representera så väl Sverige som Norge. Det är ju ej ovanligt att *en* person är konsul för flera alldeles olika länder, om ock detta vanligen endast brukas på mindre viktiga platser eller tillfälligtvis för kortare tider". Mot denna "framtidstanke" höjdes icke att enda ord i Första Kammaren vid det tillfället till gensvar.

I statsutskottets här föreliggande afstyrkande utlåtande hänvisar

utskottet till Riksdagens uttalande år 1893. En föregående talare har erinrat om, huru otydligt detta är, och jag vill ytterligare påminna om, huru många tydningar man gaf åt detsamma och huru man sväfvade i okunnighet om den räckvidd, som fick tillmätas detsamma. Herr Olof Jonsson i Hof fann sig föranlåten att gifva en förklaring, men den förklaringen tillfredsstälde synbarligen icke flertalet eller åtminstone icke det flertal, som ingår i den nuvarande majoriteten. Herr Redelius förklarade bestämdt å dessas vägnar — å nya landtmannapartiets vägnar — att man ville, att utskottets förslag skulle antagas "*sans phrases*". Är det nu så att vi äro på det klara med hvad detta uttalande innebär, och är det lämpligt att vi återkomma med ett sådant orakelspråk? Är det ett nytt sätt, som vi skola antaga för att "tala svenska med norrmännen"? Jag föreställer mig, att det icke är egnadt att bereda samförstånd mellan folken.

I samma uttalande heter det: "Konsulatväsendet står nemligen i ett sådant samband med de diplomatiska ärendena, att frågan om upplösning af gemensamheten i det förra, synes Riksdagen icke kunna göras till föremål för pröfning utan att på samma gång sättet för de senares behandling måste komma under öfvervägande." I min motion finnes ingenting, som hindrar, att vi för egen del upptaga den stora frågan till öfvervägande i sin helhet, blott man upprigtigt önskar komma till en lösning af det närmast föreliggande ärendet.

Herr talman! Jag skall icke uppehålla kammaren längre; jag anser det olämpligt, och jag har blott velat uttrycka den stämning och den grund, hvarpå min motion är byggd.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Den af utskottet i slutet af punkten gjorda *anmälan* lades till handlingarne.

Punkterna 2:o och 3:o.

Biföllos.

§ 7.

Herr *J. A. Sjö* aflemnade en motion, n:o 160, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag angående inrättande af ett statslotteri.

Denna motion bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *C. J. Hammarström* under 12 dagar fr. o. m. den 16 dennes,

„ *J. H. E. Dieden* ... „ 14 „ „ 15 „

	Herr <i>V. N. Ekenman</i>	under	8 dagar fr. o. m. den 14 dennes,
	" <i>K. E. Holmgren</i>	"	3 " " " 14 "
	" <i>A. Olsson i Mårdäng</i>	"	8 " " " 16 "
och	" <i>P. J. M. Erikson i</i>		
	Stockholm	"	6 " " " 16 " .

§ 9.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 10.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 12, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrag åtnjutande;

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af låneunderstöd till utveckling af statens telefonväsende;

n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Borgholms stad af ett jordområde af 2 hektar 52 ar från Borgholms kungsladugård;

n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från indragna mönsterskrifvarebostället $\frac{3}{4}$ mantal Silleberg n:o 3 Börje Olofsgård med $\frac{1}{4}$ mantal Åker n:o 2 i Skaraborgs län;

n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från den under Sundbyholms kungsgård lydande kronolägenheten Sundbyås n:o 1 i Södermanlands län;

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af ett vid Långträskis jernvägsstation beläget område af Piteå kronopark i Norrbottens län;

n:o 19, i anledning af väckt motion om upplåtande af väg öfver Eskilstuna kungsladugård till allmänt begagnande i utbyte mot annan väg;

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Ulrika Charlotta Thorsberg;

n:o 21, i anledning af väckt motion om tillägg till 32 § i kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner;

n:o 22, i anledning af väckt motion i fråga om ändrade bestämmelser angående syner och besigtningar å torp tillhörande rotar och rusthåll vid indelta armén;

n:o 23, i anledning af väckt motion om inlösen till statsverket af skattefrälseräntor, som inom viss tid till staten hembjudas;

n:o 24, i anledning af väckt motion om inlösen till statsverket af frälsekatteäntor; och

n:o 25, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, på hvilka vilkor staten kunde förvärfva hela vattenkraften vid Trollhättan för att, med kraftens tillgodogörande, undantaga omgifningarne till en nationalpark; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 5, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande upphäfvande af forum privilegium för utländske adelsmän, som i riket inkommit; och

n:o 6, i anledning af justitieombudsmannens framställning om tillägg till lagen angående lösdrifvares behandling den 12 juni 1885.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,58 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.